

სასურსათო უსაფრთხოება საქართველოში:
ხელმისაწვდომობის ასპექტები

კახაბერ ციმინტია, პროფესორი

რეზიუმე

Food safety in Georgia: aspects of accessibility

Summary

მიუხედავად ბოლო თხუთმეტი წლის განმავლობაში არსებული დადებითი დინამიკისა, სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის ეკონომიკური მაჩვენებლების ანალიზისას ვლინდება, რომ იგი ძალზე დაბალია. კერძოდ, 2014 წლის მდგომარეობით მოსახლეობის 11,6% სიღარიბის ზღვარს ქვევითაა (რეგისტრირებული სიღარიბე). ე. ი. მათ არა თუ გათვალისწინებულ რაციონალურ ნორმებთან არამედ, მინიმალური სასურსათო კალათის შესაბამისი სურსათისადმი არა აქვთ წვდომა. ამასთანავე აღვნიშნავთ, რომ დღეში 2300 კკალორიის მიღებაზე გათვლილი მინიმალური სასურსათო კალათა არ პასუხობს არსებულ მოთხოვნებს. ჯერ ერთი, იგი ვერ ასახავს 2003 წლის შემდგომ ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დადებით ასპექტებს, მეორე, როგორც აღვნიშნეთ მიღებული კრიტერიუმებით 1500-2500 კკალორიის დღიური მიღება არასრულყოფილ სიცოცხლისუნარიანობას ახასიათებს. თუმცა, ცნობილია ისიც, რომ 2150 კკალორიის დღიური მიღება FAO-ს მიერ სურსათით უზრუნველყოფის ზღვრული მაჩვენებელია. თუმცა უფრო უპრიანი იქნებოდა, რომ მინიმალური სასურსათო კალათის ღირებულება გათვლილი იყოს ოპტიმალურ სიცოცხლისუნარიანობის უზრუნველყოფაზე, ე.ი. 2500-3500 კკალორიის მიღებაზე დღეში. აღსანიშნავია ისიც, რომ საანალიზო პერიოდში სურსათზე, სასმელსა და თამბაქოს ნაწარმზე საშუალო-თვიური ხარჯები იმდენად მცირეა (63,8 ლარი), რომ იგი ვერანაირად ვერ პასუხობს ოპტიმალური სიცოცხლისუნარიანობის პირობებს. აღსანიშნავია, რომ 2005-2014 წლებში მოსახლეობის საშუალო-თვიური შემოსავალი ერთ სულზე გაიზარდა 2,96-ჯერ, სულზე საშუალო-თვიური ხარჯები კი — 2,61-ჯერ. მაშინ, როცა სურსათზე, სასმელსა და თამბაქოს ნაწარმზე ხარჯები მხოლოდ 1,8-ჯერ, ხოლო საშუალო მომხმარებლის საარსებო მინიმუმი — 1,6-ჯერ. სურსათისადმი დაბალი ეკონომიკური ხელმისაწვდომობის წარმოდგენილ მაჩვენებლებს ამყარებს ამ მიმართულებით ხელმისაწვდომობის ინდექსების გათვლებიც.

Despite the positive dynamics during the last fifteen years, while analyzing economic showing of access to food, it seems to be very low. Privately, 11.6% of population is under the poverty line for 2014 (registered poverty). i.e. they have no access to specified rational standards but also to food appropriate with the minimal food basket. At the same time hereby notify that the minimal food basket calculated for intake of 2300 kilocalories per day, doesn't meet the requirements. First of all, it can't reflect positive aspects of the post-2003 social-economic development of the country and the second, as we mentioned according to obtained criteria, 1500-2500 kilo calories daily is characterized for imperfect viability. However, it is also known that intake of 2150 kilocalories per day is a marginal rate of food provision in accordance with FAO. However, it would be better to calculate cost of minimal food basket for provision of optimal viability, i.e. for intake of 2500-3500 kilocalories per day. It should be noted also that average monthly charges for food, drinks and tobacco products in analyzing period is so small (63,8 GEL) that it can't meet the terms of optimal viability. It should be noted that in 2005-2014 average monthly income of population per capita increased by 2,96 times, but average monthly charges per capita by 2,61 times. While expenses for food, drink and tobacco products has increased by 1,8 times but living wage of medium user by 1,6 times. The stated figures of low economic access to food are supported by calculations of accessibility indexes in this field.

* * * * *

სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მოსახლეობის ცხოვრების მისაღები დონისა და ხარისხის მიღწევაში. ცალკეული ინდივიდებისათვის სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა გულისხმობს იმ რაოდენობის, ასორტიმენტისა და ხარისხის კვების პროდუქტების წარმოებისა და მოხმარების შესაძლებლობას, რომელიც აუცილებელია ადამიანის განვითარებისა და აქტიური ცხოვრების უზრუნველსაყოფად.

ყველაზე ფართო გაგებით, სასურსათო უსაფრთხოება გულისხმობს ქვეყნის ეკონომიკისა და შესაბამისი ინსტიტუტების უნარს, უზრუნველყოს ეკოლოგიურად წმინდა სურსათის სტაბილური საკ-

საკვანძო სიტყვები: სასურსათო უსაფრთხოება. აგრარული სექტორი. სურსათისადმი ხელმისაწვდომობა. სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის კოეფიციენტები

მარისობა და ხელმისაწვდომობა, თვითუზრუნველყოფის გარკვეული დონის პირობებში.

FAO-ს სასურსათო უსაფრთხოების კონცეფციაში გამოყოფენ შემდეგ ძირითად პირობებს:

□ სასურსათო უსაფრთხოება არ გულისხმობს სრულ თვითუზრუნველყოფას;

ქვეყანა უნდა აწარმოებდეს თავისი საჭიროებისათვის საკმარის პროდუქტებს, თუ მას ამ პროდუქტების წარმოებაში შეფარდებითი უპირატესობა გააჩნია;

ქვეყანას უნდა გააჩნდეს სურსათის საჭირო რაოდენობის იმპორტისა და სურსათზე მოქალაქეების მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების შესაძლებლობა;

მთავრობამ უნდა უზრუნველყოს უსაფრთხო სურსათზე ფიზიკური და ეკონომიკური ხელმისაწვდომობა (4; გვ.5).

სასურსათო უსაფრთხოების მიღწეული დონის დახასიათებისათვის იყენებენ სასურსათო უსაფრთხოების ინდიკატორთა მრავალფეროვან სისტემას რომლებშიაც დიფერენცირებულია სურსათის ენერგეტიკული ფასეულობის, პროდუქტების ეკოლოგიურობის ხარისხის, ქვეყნის სურსათით თვითუზრუნველყოფის, იმპორტზე დამოკიდებულებისა და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ადგილობრივი მწარმოებლების დაცვის მაჩვენებლები. ამასთანავე აღსანიშნავია, რომ მსოფლიოს თანამედროვე გამოწვევებიდან გამომდინარე, სულ უფრო მეტი ყურადღება ეთმობა და წინა პლანზე გამოდის სურსათისადმი ეკონომიკური ხელმისაწვდომობის პრობლემების შესწავლა. სურსათისადმი ეკონომიკური ხელმისაწვდომობის ანალიზი არა მარტო სასურსათო უსაფრთხოების მდგომარეობის განსაზღვრის საშუალებას იძლევა, არამედ აფასებს ქვეყანაში არსებულ სოციალურ სიტუაციას, ავლენს ამ მიმართულებით არსებულ პრობლემებს. ამასთანავე, სურსათის წარმოების მაჩვენებელთა შეფასება შედარებით უფრო ადვილია, ხოლო მოსახლეობის თითოეული ჯგუფისათვის სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის განსაზღვრა, არსებული პრობლემების, ხელმისაწვდომობის ამალგების გზების დასახვა, შედარებით ძნელი.

აღსანიშნავია, რომ FAO-ს მიერ სასურსათო უსაფრთხოების შეფასების მაჩვენებელთა სისტემა შემდეგი ოთხი მიმართულებითაა წარმოდგენილი:

პროდუქტების არსებობა (წარმოების მოცულობა, მოსავლიანობა (პროდუქტიულობა), მარაგების დონე, დანაკარგები და ა. შ.);

სურსათისადმი ხელმისაწვდომობა (არსებული შემოსავლების პირობებში საჭირო ოდენობით სურსათის შეძენის ეკონომიკური შესაძლებლობა, სურსათის მიწოდების შესაძლებლობა და ა.შ.);

სურსათით უზრუნველყოფის სტაბილურობა (საკმარისი რაოდენობის სურსათის არსებობა სხვადასხვა პერიოდში, სურსათის ფასების ცვლილება და ა.შ. რაც განიხილება სტიქიური უბედურებებისა და სოციალური არეულობის პირობებში სურსათის

შესაძლო უკმარისობის კონტექსტში);

სურსათის მოხმარება (სურსათის ფაქტიური მოხმარების და მოხმარების ფიზიოლოგიურ ნორმებთან შესაბამისობა: კალორიები, ცილები, ცხიმები, მიკროელემენტები და ა. შ.) (5; გვ. 65);

ამასთანავე, ენერჯის მოხმარებიდან გამომდინარე, გამოყოფენ სიცოცხლისუნარიანობის სამ დონეს:

ოპტიმალური სიცოცხლისუნარიანობა. დღეში 2500 — 3500 კკალ მიღების პირობებში;

არასრულყოფილი სიცოცხლისუნარიანობა. 1500 — 2500 კკალორიის მიღება დღეში;

კრიტიკული სიცოცხლისუნარიანობა. 1000 — 1500 კკალორიის მიღება დღეში.

FAO-ს კლასიფიკაციით ის პირები, რომლებიც იღებენ 1520 კკალორიას და ნაკლებს დღეში მიეკუთვნებიან მოშიმშილეთა კატეგორიას. 2150 კკალორიის მიღება დღეში ითვლება შიმშილობის ზღვრად (1; გვ. 47; 2; გვ. 11).

სასურსათო უზრუნველყოფის კონცეფციაში განსხვავებს სასურსათო დეფიციტის სამ ფორმას, რომელიც საფრთხეს უქმნის ეროვნულ სასურსათო უსაფრთხოებას. კერძოდ, შიმშილს, სურსათით ქრონიკულ დაუკმაყოფილებლობას და დაუბალანსებელ კვებას. ამჟამად ყველაზე მეტი მოშიმშილე ცხადია, განვითარებად ქვეყნებში ცხოვრობს, საიდანაც 57 % აზიის, 27% აფრიკის, 11% ლათინური ამერიკის და 5% ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებშია. არსებული პროგნოზებით 2030 წლისთვის მსოფლიოს მოსახლეობა 8 მლრდ-ს გადააჭარბებს. ამ პერიოდისთვის განვითარებულ ქვეყნებში იგი გაიზრდება 13%-ით, განვითარებადში — 82%-ით. კერძოდ, აფრიკაში — 160%-ით, ლათინურ ამერიკაში — 77%-ით, აზიაში — 63%-ით. აბსოლუტურ სიდიდეებში ყველაზე მეტად მოსახლეობის რიცხოვნობა გაიზრდება აზიაში (1,89 მლრდ-ით), აფრიკაში (0,97 მლრდ-ით), ლათინურ ამერიკაში (0,33 მლრდ-ით) (3; გვ. 83).

თუ გავითვალისწინებთ, რომ დღეისთვის სურსათის უკმარისობა მისი საჭირო რაოდენობით წარმოების შეუძლებლობით კი არა, მის შესაძენად საჭირო შემოსავლების არ არსებობითაა განპირობებული, ცხადი ხდება, რომ პრობლემა შეიძლება განწვავდეს, რადგანაც მოსახლეობის ზრდის ტენდენციით გამორჩეული ქვეყნები არ გამოირჩევიან შემოსავლების ზრდითაც.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, თანამედროვე პირობებში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ქვეყანაში სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის პირობების და განსაკუთრებით კი — ეკონომიკური ხელმისაწვდომობის პირობების, ამ მიმართულებით არსებული პრობლემების, გამოწვევებისა და ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის საკითხების შესწავლა. შესაბამისად, ჩამოყალიბებულია სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის შეფასების კრიტერიუმები, რომლებიც დაკავშირებულია მოსახლეობის შემოსავლებისა და ხარჯების ანალიზთან, ხელმისაწვდომობის კოეფიციენტების განსაზღვრასთან.

ამგვარად, სასურსათო უსაფრთხოება მიღწეულად მხოლოდ მაშინ შეიძლება ჩაითვალოს, როდესაც ქვეყნის თითოეულ მოქალაქეს ექნება რაციონალური ნორმებით გათვალისწინებული სურსათის მოხმარების შესაძლებლობა. სურსათის შესყიდვის შესაძლებლობა კი მოსახლეობის რეალურ შემოსავლებთანაა დაკავშირებული. სხვადასხვა ქვეყნებში კი შემოსავლები მოსახლეობის ჯგუფებს შორის, დასაქმების სფეროებისა და შემოსავლების წყაროების მიხედვით, განსხვავებულია და დიფერენცირებული.

საქართველოში, რომელიც აგრარული ტრადიციების ქვეყანაა და გამოირჩევა აგრარული სექტორის განვითარებისთვის ხელსაყრელი გეოგრაფიული, ბუნებრივ-კლიმატური და შრომითი მონაცემებით, აგროპროდუქციის წარმოების და თვითუზრუნველყოფის პარამეტრებთან ერთად, კვლავაც არასასურველია სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის არსებული დონე. მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილის შემოსავლები არასაკმარისია რეკომენდირებული მინიმალური სასურსათო კალათის შემადგენლობაში შემავალი სურსათის მისაღებად.

ამჟამად საქართველოში მინიმალური სასურსათო კალათის რეკომენდირებული შემადგენლობა შრომისუნარიანი მამაკაცისთვის განსაზღვრულია „საკვებ ნივთიერებებსა და ენერჯიაზე ორგანიზმის ფიზიოლოგიური მოთხოვნებისა და საარსებო მინიმუმის განსაზღვრისთვის საჭირო სასურსათო კალათის შემადგენლობისა და ნორმატივების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2003 წლის 8 მაისის 111/ნ ბრძანების შესაბამისად და იგი მოიცავს სასურსათო კალათის ისეთ შემადგენლობას, რომლის მიხედვითაც დღე-ღამეში უზრუნველყოფილია 2300 კკალორიის მიღება.

სურსათის მოხმარების ანალიზისას ვლინდება, რომ ქვეყანაში შექმნილია არასრულყოფილი სიცოცხლისუნარიანობისთვის დამახასიათებელი პირობები. კერძოდ, მიღებული სურსათის ენერგეტიკული ფასეულობის ანალიზისას სახეზეა ნეგატიური პარამეტრები. ერთ სულზე კვების პროდუქტების წლიური მინიმალური მოხმარების ნორმისა და ფაქტიური მოხმარების ოფიციალური მონაცემების დისტრიბუცია გვიჩვენებს რომ მათ შორის მთელი რიგი პროდუქტების მიხედვით ნეგატიური დისპროპორციებია.

არსებული მონაცემებით მინიმალური სასურსათო კალათის შესაბამის რაოდენობას მნიშვნელოვნად ჩამორჩება ხორცისა და ხორცის პროდუქტების, თევზისა და თევზის პროდუქტების, ბოსტნეულის, ლობიოს, ხილის, კვერცხის, მოხმარება, ხოლო უმნიშვნელოდ — რძისა და რძის პროდუქტების, ჩაის, ყავისა და კაკაოს. ფიზიოლოგიურ ნორმაზე უკეთესი მაჩვენებლებითაა წარმოდგენილი კარტოფილის, შაქრის, ზეთისა და ცხიმის, მარგარინის, მარილის, ღვინოს მოხმარება. სავარაუდოდ, პურისა და პურპროდუქტების მოხმარების მაჩვენებლები რეალობაში უფრო პოზიტიურია, რადგანაც არსებული

მონაცემებით მოსახლეობის რაციონის სტრუქტურაში იგი მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს (50%-მდე). რაციონში ასევე ძირითადი წილი მოდის დაბალი ენერგეტიკული ფასეულობის სურსათზე, რომელზეც მომხმარებლის სურსათის ბიუჯეტის მნიშვნელოვანი ნაწილი იხარჯება, მაგრამ მინიმალური ფიზიოლოგიური ნორმის ადეკვატური კალორიების მიღება მაინც ვერ ხერხდება. ცხადია, რომ სახეზეა მოსახლეობისთვის სურსათის საკმარისობისა და ხელმისაწვდომობის დაბალი დონე. შემოსავლების ხარჯებზე უმნიშვნელო მეტობა ადასტურებს, რომ ყველა ინდივიდს როდი აქვს საკმარის რესურსები რათა შეიძინოს მისთვის საჭირო რაოდენობისა და ხარისხის სურსათი.

ცხრილი 1.
საარსებო მინიმუმის, საშუალო-თვიური შემოსავლების და ხარჯების მაჩვენებლები საქართველოში

№	მაჩვენებლები	2005 წელი	2010 წელი	2014 წელი
1	საშუალო-თვიური შემოსავლები ერთ სულზე, ლარი	92,3	178,6	273,1
2	საშუალო-თვიური ხარჯები ერთ სულზე, ლარი	101,8	170,0	265,4
3	სურსათზე, სასმელსა და თამბაქოს ნაწარმზე საშუალო-თვიური ხარჯები ერთ სულზე, ლარი	35,6	46,4	63,8
4	საშუალო მომხმარებლის საარსებო მინიმუმ თვეში, ლარი (დეკემბერი)	87,1	132,5	141,2
5	სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობის წილი (რეგისტრირებული სიღარიბე)	-	9,7	11,6

ოფიციალური სტატისტიკით, მიუხედავად ბოლო თხუთმეტი წლის განმავლობაში არსებული დადებითი დინამიკისა, სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის ეკონომიკური მაჩვენებლების ანალიზისას ვლინდება, რომ იგი ძალზე დაბალია. კერძოდ, 2014 წლის მდგომარეობით მოსახლეობის 11,6% სიღარიბის ზღვარს ქვევითაა (რეგისტრირებული სიღარიბე). ე. ი. მათ არა თუ გათვალისწინებულ რაციონალურ ნორმებთან არამედ, მინიმალური სასურსათო კალათის შესაბამისი სურსათისადმი არა აქვთ წვდომა. ამასთანავე აღვნიშნავთ, რომ დღეში 2300 კკალორის მიღებაზე გათვლილი მინიმალური სასურსათო კალათა არ პასუხობს არსებულ მოთხოვნებს. ჯერ ერთი, იგი ვერ ასახავს 2003 წლის შემდგომ ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დადებით ასპექტებს, მეორე, როგორც აღვნიშნეთ მიღებული კრიტერიუმებით 1500-2500 კკალორიის დღიური მიღება არასრულყოფილ სიცოცხლისუნარიანობას

ახასიათებს. თუმცა, ცნობილია ისიც, რომ 2150 კკალორიის დღიური მიღება FAO-ს მიერ სურსათით უზრუნველყოფის ზღვრული მაჩვენებელია. თუმცა უფრო უპრობანი იქნებოდა, რომ მინიმალური სასურსათო კალათის ღირებულება გათვლილი იყოს ოპტიმალურ სიცოცხლისუნარიანობის უზრუნველყოფაზე, ე.ი. 2500-3500 კკალორიის მიღებაზე დღეში. აღსანიშნავია ისიც, რომ საანალიზო პერიოდში სურსათზე, სასმელსა და თამბაქოს ნაწარმზე საშუალო-თვიური ხარჯები იმდენად მცირეა (63,8 ლარი), რომ იგი ვერანაირად ვერ პასუხობს ოპტიმალური სიცოცხლისუნარიანობის პირობებს. აღსანიშნავია, რომ 2005-2014 წლებში მოსახლეობის საშუალო-თვიური შემოსავალი ერთ სულზე გაიზარდა 2,96-ჯერ, სულზე საშუალო-თვიური ხარჯები კი — 2,61-ჯერ. მაშინ, როცა სურსათზე, სასმელსა და თამბაქოს ნაწარმზე ხარჯები მხოლოდ 1,8-ჯერ, ხოლო საშუალო მომხმარებლის საარსებო მინიმუმი — 1,6-ჯერ. სურსათისადმი დაბალი ეკონომიკური ხელმისაწვდომობის წარმოდგენილ მაჩვენებლებს ამყარებს ამ მიმართულებით ხელმისაწვდომობის ინდექსების გათვლებიც.

კერძოდ, მიღებულია, რომ სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის შეფასება მოხდეს კოეფიციენტების (ზოგადი და კერძო) საშუალებით, რომელიც იანგარიშება ფორმულით:

ხელმ. = შემოსავლები მოსახლეობის ერთ სულზე : სასურსათო კალათის (გასაშუალოებული მაჩვენებელი) ღირებულება.

ამასთან, ხდება ქვედა (შემიწობის საზღვარი და კრიზისულად მიიჩნევა 2150 კკალორიის დღიური მიღება) და ზედა (კვების რაციონის სამედიცინო ნორმებით გათვალისწინებული კალათის ღირებულება) (2; გვ. 14-15).

ვენი აზრით, აღნიშნული სახით გათვლილი კოეფიციენტები ბოლომდე ვერ ასახავენ რეალობას, რადგანაც მოსახლეობის შემოსავლების მხოლოდ ნაწილის მიმართვა ხდება სურსათის შესაძენად. აქედან გამომდინარე მრიცხველში მთლიანი შემოსავლის გამოყენება ილუზორულად ამაღლებს ხელმისაწვდომობის მაჩვენებელს. აღნიშნულის გათვალისწინებით, უფრო მისაღებად მიგვაჩნია მოსახლეობის მიერ სურსათზე განხეული ხარჯებისა და საარსებო მინიმუმის მაჩვენებლის გამოყენება (საშუალო მომხმარებლის ან შრომისუნარიანი მამაკაცის). მით უმეტეს, რომ აღნიშნული მაჩვენებლების გაანგარიშება ხდება სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ და ამდენად, მარტივადაა ხელმისაწვდომი.

საბოლოოდ, ხელმისაწვდომობის კოეფიციენტის გათვლა ჩვენს მიერ შემდეგი სახითაა წარმოდგენილი: ხელმ. = სურსათზე საშუალო-თვიური ხარჯები (ლარი) : საშუალო მომხმარებლის საარსებო მინიმუმი თვეში (ლარი) X 0,7. წარმოდგენილ გაანგარიშებაში საარსებო მინიმუმის ღირებულების 0,7-ზე გამრავლება გამოწვეულია, იმით, რომ სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ საარსებო მინიმუმის გაანგარიშების მეთოდის მიხედვით მინიმალური

სასურსათო კალათის ღირებულება იყოფა 0,7-ზე (საარსებო მინიმუმის ღირებულებაში სასურსათო ხარჯების წილი განსაზღვრულია 70 %-ით, შესაბამისად არასასურსათო — 30 %-ით).

ამგვარად, ჩვენი გაანგარიშების შესაბამისად სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის კოეფიციენტის მნიშვნელობა სხვადასხვა პერიოდისთვის იქნება:

$$\text{ხელმ.2005წ.} = 35,6 : 87,1 \times 0,7 = 0,29$$

$$\text{ხელმ.2010წ.} = 46,4 : 132,5 \times 0,7 = 0,25$$

$$\text{ხელმ.2014წ.} = 63,8 : 141,2 \times 0,7 = 0,65$$

ამგვარად, არსებული მონაცემები და განხორციელებული გათვლები ადასტურებენ, რომ საქართველოში სურსათისადმი დაბალი ეკონომიკური ხელმისაწვდომობაა, რომელიც განპირობებულია ასევე დაბალი შემოსავლებით. მიუხედავად ბოლო 15 წლის მანძილზე ზრდის დადებითი დინამიკისა, იგი მაინც არ აღმოჩნდა საკმარისი სიღარიბის დაძლევისა და მოსახლეობის ცხოვრების დონისა და ხარისხის არსებითი გაუმჯობესებისათვის.

სურსათისადმი მოსახლეობის ეკონომიკური ხელმისაწვდომობის სასურველი დონის უზრუნველყოფის ვექტორი სიღარიბის დაძლევაზე გადის. განსაკუთრებულად მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია მცირე ბიზნესის, მათ შორის წვრილი სასოფლო-სამეურნეო მწარმოებლების, ნახალისების ღონისძიებები. ამავედროულად, სასურსათო უსაფრთხოების მისაღები პარამეტრების უზრუნველსაყოფად მიზანშეწონილად მიგვაჩნია შემდეგი ამოცანების დასახვა:

იმპორტმემცველი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების განვითარების პროგრამის შემუშავება-განხორციელება, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს მეცხოველეობის პროდუქციის, კვერცხის, ბოსტნეულის, ხილის, კარტოფილის, ჩაის, თევზის წარმოების არსებული პოტენციალის ეფექტიანი გამოყენება. რაც გაზრდის მოხმარებისა და თვითუზრუნველყოფის პარამეტრებს და მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს მოსახლეობის დასაქმებისა და შემოსავლების, შესაბამისად სურსათისადმი ხელმისაწვდომობის მაჩვენებლებს;

აგრარული სექტორის ოპტიმალური დარგობრივი სტრუქტურის ფორმირებისადმი ხელშეწყობა; აგრარულ სექტორში შრომის მწარმოებლურობის მინიმუმ 2-ჯერ მაინც ამაღლება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. კოლუაშვილი პ. საქართველოს სასურსათო უშიშროება: რეალობა და პროგნოზები. თბ., 2004.
2. მოდებაძე ნ., გარაყანიძე ზ. სასურსათო უსაფრთხოების ზოგიერთი პრობლემა საქართველოში. თბ., 1998.
3. Давидянц Д., Продовольственная безопасность и коммерческие структуры (в условиях Российских реформ). М., 1999.
4. Курбанова Г. Обзор продовольственной безопасности в Евразийском регионе. М., 2013.
5. Шагайда Н., Узун В. Продовольственная безопасность: проблемы оценки. «Вопросы Экономики». 2015, № 5.